

HET
NATIONALE
BALLET

FRIDA

Docentenhandleiding
Vorbereidend materiaal schoolmatinee

operaballet.nl/meerfrida

NATIONALE OPERA & BALLET

BESTE DOCENT,

Dit is de beknopte docentenhandleiding bij het voorbereidend materiaal rondom de voorstelling *Frida*. De onderwerpen die hieronder ter sprake komen vindt u terug op de website, samen met het bijbehorende beeld- en tekstmateriaal: operaballet.nl/meerfrida.

Deze handleiding bestaat uit een toelichting bij het online materiaal en een aantal aanvullende suggesties, die voorbereidend zijn op het voorstellingsbezoek.

In tegenstelling tot het klassieke balletrepertoire bevat de voorstelling *Frida* geen chronologisch verhaal. Deze voorstelling is opgebouwd rondom gebeurtenissen uit het leven van Frida Kahlo. De choreograaf Annabelle Lopez Ochoa neemt het publiek mee in de schilderijen van Frida. Soms dansen tien mannen rondom Frida en verbeelden zij allemaal één aspect van de emoties die zij schilderde in haar zelfportretten. De skeletten die bijna constant in beeld zijn, verbeelden haar strijd met de pijn en de dood die altijd dicht bij was. Het gewonde hert Granizo is het hertje dat Frida als huisdier had, maar het verbeeldt ook haar gewonde lichaam.

De Pixar-film *Coco* – te verkrijgen op DVD of te zien via streaming – is een aanrader als een extra bij de voorbereiding op de voorstelling. De film gaat onder meer over El Día de los Muertos, de dodenherdenking die in Mexico wordt gevierd met

muzikale feesten. De kleurrijke animatiefilm speelt zich af in Mexico-Stad en zelfs Frida komt even voorbij!

De voorstelling kan vragen oproepen. We raden u aan om de dag na de voorstelling met de klas nog even na te praten over wat ze hebben gezien. Wilt u de evaluatieformulieren met de leerlingen invullen en naar ons opsturen?

Voor veel leerlingen zal het hun eerste ervaring zijn met ballet, met een groot theater en met een orkest. We verzoeken u om deze voorstelling van tevoren goed voor te bereiden. Het zal veel uitmaken als kinderen de beeldtaal van de choreografe en de theaterspelregels begrijpen, daardoor kunnen ze nog meer genieten van de voorstelling. We hopen dat het zo voor iedereen een onvergetelijke ervaring wordt.

Veel plezier met de voorbereiding en tot snel in Nationale Opera & Ballet.

Maquette ontwerp Dieuweke van Reij

1. HET VERHAAL

Muurschildering Diego Rivera

Animatie over Frida Kahlo

- Bekijk de animatie over het leven van Frida Kahlo.

Het grootste gedeelte van de voostelling speelt zich af tijdens het werkend leven van Frida. Een van de elementen die daarbij (heel kort) naar voren komen is het communisme. Voor de voorstelling is het niet absoluut nodig om te weten wat het communisme betekent. Het verdiept wel het begrip voor de leefwereld van Frida Kahlo en Diego Rivera. Het helpt kinderen de voorstelling in die tijd te kunnen plaatsen tussen 1910 en 1954.

Naast enig begrip van de tijd waarin Frida leefde, kan het goed zijn om enige aandacht te besteden aan de geschiedenis van Mexico. Frida was namelijk onder meer geïnspireerd door de zogenaamde precolumbiaanse kunst, de kunst van voor de tijd dat de Europeanen in Amerika arriveerden.

- Suggestie: vraag een aantal leerlingen op te zoeken wie de Azteken waren en wie Herman Cortès was.

Voor u hieronder alvast informatie:

10.000 jaar geleden lag in de vallei, waar nu Mexico stad ligt, een groot meer, het Lago de Texcoco. De grond was vruchtbaar en al snel gingen er veel mensen bij het meer wonen. De Azteken (ook wel Mexica genoemd) waren oorspronkelijk een zwervende stam die zich vestigde aan de westelijke oever van het Lago de Texcoco. De Azteken moesten zich van hun god vestigen op de plek waar een adelaar op een cactus zat en een slang verslond. De Azteken zagen dit teken op een eilandje in het Texcocomeer. Het wapen van Mexico stad herinnert hier nog aan.

Men schat dat er tegen 1519 meer dan 200.000 mensen in de Azteekse stad Tenochtitlan woonden en daarmee was het een van de grootste steden van de wereld in die tijd.

Helaas werd het oppermachtige Azteekse rijk aangevallen door een Spaans leger onder bevel van Herman Cortès. Deze soldaten hadden geweren die de Azteken nog nooit hadden gezien. De stad Tenochtitlan werd bijna volledig verwoest. De Spanjaarden brachten ook ziektes met zich mee waar tienduizenden Azteken aan overleden. De Azteekse hoofdstad werd opnieuw opgebouwd en Mexico stad genoemd, het gebied eromheen 'Nieuw Spanje.'

Spanje regeerde Mexico driehonderd jaar lang. Rond 1821 gingen de Mexicanen strijden tegen de Spaanse onderdrukking. Sindsdien zijn zij baas over hun eigen land.

- Vraag een aantal leerlingen op te zoeken hoe de situatie voor de bevolking was rond 1920 in Mexico.
- Welke problemen zijn er (nu nog steeds) in Mexico?

Het wapen van Mexico Stad

2. DE MAKERS

Frida is een nieuwe voorstelling. Hoe wordt een voorstelling gemaakt? Wat is er nodig om een voorstelling te maken? Onder 'De makers' vindt u meer informatie over de choreograaf, de componist, de dramaturg en de kostuumontwerpster. Zij zijn het artistieke team. U vindt ook een paar luisterfragmenten. De muziek bij de voorstelling wordt gespeeld door Het Balletorkest. De componist heeft de muziek zelf ingespeeld op een computer en voor alle instrumenten uitgeschreven.

- Vraag een aantal leerlingen of ze een lijst kunnen bedenken wat er allemaal moet gebeuren voordat een voorstelling gemaakt kan worden.
Bijvoorbeeld:
  - Er moet onderzoek worden gedaan – in dit geval naar het leven en het werk van Frida Kahlo
  - Maquettes maken van decor
  - Ontwerpen maken van kostuums
  - Muziek componeren
  - Stoffen zoeken voor de kostuums
  - Danspassen bedenken
  - Vergaderen met elkaar
  - De ideeën voor het decor en de kostuums presenteren op de ateliers waar alles gemaakt moet worden
  - Audities houden voor alle rollen
  - Affiche maken
  - en wat nog meer.....

3. SCHILDERIJEN IN DE VOORSTELLING

Op het toneel staat een zwarte kubus. Als die openklapt zie je soms diverse fragmenten van schilderijen van Frida. De kubus wordt ook gebruikt als bed van Frida en als huis voor haar en haar familie. Het decor verbeeldt soms het verlangen van Frida naar Mexico, bijvoorbeeld de bladeren verwijzen naar de natuur. De rode koorden die regelmatig op haar schilderijen te zien zijn, verbinden Frida met onder andere haar familie en Diego.

- De choreografe neemt ons mee in de wereld van de schilderijen van Frida. Bekijk met elkaar de zelfportretten van Frida en vergelijk ze eens met de kostuumtekeningen van de mannen.

4. WIE IS WIE EN DE KLEDING VAN FRIDA

Frida droeg vooral in haar pubertijd graag mannenkleding. Het paste bij de studentenbeweging en verborg ook haar benen die door kinderpolio ongelijk waren. Toen ze een relatie kreeg met Diego kleepte ze zich graag in traditionele Mexicaanse kleding, die eveneens haar benen bedekte. Ze was trots op haar land. In de voorstelling zien we dat de personages en droomfiguren elkaar snel opvolgen: Frida als kind en Frida als volwassene, Christina (de zus van Frida) als kind in een grijze jurk en later als minnares van Diego in een groene jurk. Dan zijn er nog de droomfiguren zoals de leafladies ('bladervrouwen'), haar zelfportretten, het hertje en de skeletten in vermomming.

- Vraag een aantal leerlingen te onderzoeken welke traditionele kleding in Mexico werd gedragen. Zien ze overeenkomsten met de kostuums?

5. EL DIA DE LOS MUERTOS EN ANDERE FEESTDAGEN

In Mexico is eigenlijk elke dag een feestdag want elke dag is vernoemd naar een heilige en kan worden gevierd. El Día de los Muertos is bij ons Allerheiligen ofwel Allerzielen. Hierover is op internet veel te vinden en de film Coco geeft een goed beeld van die festiviteiten.

6. FRIDA EN STILLEVEN'S

Frida moest regelmatig in bed liggen en is in haar leven 37 keer geopereerd. Vanuit haar Blauwe Huis keek ze naar de tuin. De natuur; fruit en planten waren regelmatig haar inspiratiebron. Ook al wordt er niet gegeten in de voorstelling, het fruit en ander Mexicaans eten is misschien voor een deel wel bekend bij kinderen.

- Suggestie: vraag een groep leerlingen eens op te zoeken wat traditionele gerechten zijn in Mexico.

7. FRIDA EN FAMILIEPORTRETEN

Frida schilderde zichzelf regelmatig. 'Ik ben zo vaak alleen, ik ken mezelf het beste', zei ze hierover.

Haar zelfportretten laten veel zien van haar omgeving, meer nog dan van haar eigen emoties. Een van haar zelfportretten heet 'de tijd vliegt'; een ander noemde ze 'zelfportret met doornenhalsband'.

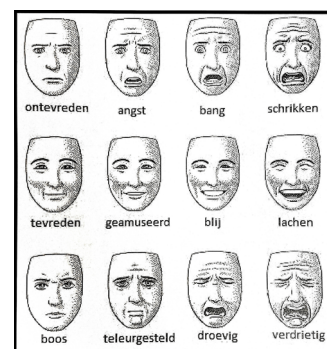
Op haar zelfportret met de huipil (de kanten kraag) druppelt een traan uit haar oog. Ook schilderde ze haar familie soms met voorwerpen eromheen om aan te geven wat hen dierbaar was. In de voorstelling zien we af en toe een verdubbeling van Frida: de mannen dansen haar verschillende zelfportretten bijvoorbeeld.

- Bekijk deze portretten en gebruik ze als inspiratie voor de volgende opdracht: 'maak een zelfportret'.

8. MAAK EEN ZELFPORTRET

Deze opdracht om een zelfportret te maken of een portret van zichzelf met de familie eromheen, kan leiden tot een gesprek – over de kinderen zelf. Hoe zouden zij hun omgeving willen tekenen? Wat zijn voor hen belangrijke onderwerpen, angsten, passies, vriendschappen die zij om hun zelfportret zouden willen vormgeven?

Frida draagt op het getekende portret een ketting van doodshoofdjes. Dit lijkt heel vriendelijk maar ze realiseerde zich al heel jong dat haar leven heel kwetsbaar was.

9) THEATERSPELREGELS: NAAR DE VOORSTELLING EN NA DE VOORSTELLING

Bekijk de animatie van de theaterspelregels met elkaar de dag voordat u naar de voorstelling gaat. Het bezoek aan een groot theater zoals Nationale Opera & Ballet met een groot orkest brengt diverse spelregels met zich mee. We hopen dat u die van tevoren goed met elkaar kunt bespreken.

De voorstelling duurt twee keer 50 minuten met daartussen een korte pauze van 20 minuten. Gedurende de voorstelling is het niet mogelijk om naar het toilet te gaan.

NA DE VOORSTELLING

Na de voorstelling zijn wij heel benieuwd wat u en de kinderen van de voorstelling vonden. Wat vonden ze mooi, spannend, interessant, verdrietig, saai, onbegrijpelijk? Hiervoor hebben we evaluatieformulieren ontwikkeld. Die vindt u onder de docentenknop. Maar het is ook zinvol om in de klas erover te praten. Welke momenten kunnen de leerlingen zich nog goed herinneren, wat gebeurde er toen? Wat vinden ze goed of minder goed? Hoe vonden ze het om in de zaal te zitten? Vonden ze Frida een belangrijke voorstelling? Waarom wel of niet?

Wij hopen dat u een mooie middag heeft gehad en zijn benieuwd naar uw ervaringen.

Hartelijk dank voor uw voorbereiding en we hopen tot ziens bij een volgende schoolmatinee.

COLOFON

Lin van Ellinckhuijsen - programmamaker danseducatie
Afdeling Educatie, Participatie, Programmering
Postbus 16822
1001 RH Amsterdam

educatie@operaballet.nl
tel. 020 5518307

Animatie Frida

Lieke Milder

Foto's

Het Blauwe Huis - EQ Roy, Shutterstock
Frida Kahlo - Blue DarkArt, Shutterstock
Atelier Frida - Kamira, Shutterstock
Muurschildering Diego Rivera - James R. Martin, Shutterstock
Kind in Dia del Muertos - Quetzalcoatl, Shutterstock
Sombreros - Tati Nova photo Mexico, Shutterstock
Frida monument - Anton Ivanov, Shutterstock
Mexicaans eten - LunaMarina, Shutterstock

Frida

Choreografie - Annabelle Lopez Ochoa
Muziek - Peter Salem
Kostuumtekeningen - Dieuweke van Rey
Animatie theaterspelregels - Nicolien Opdam
Foto's docentenhandleiding - Kim Krijnen

©- afdeling Educatie, Participatie & Programmering